

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

זמן קביעת סעודת שחרית

(י' א') תנו רבנן: שעה ראשונה, מאכל לודים. שניה, מאכל לסטים. שלישית, מאכל יורשין. רביעית, מאכל כל אדם. חמישית, מאכל פועלים. ששית, מאכל תלמידי חכמים. מכאן ואילך, כזורק אבן לחמת. אמר אביי: לא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא; אבל טעים מידי בצפרא, לית לן בה.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות נטילת ידיים, סימן קנז)

א. כְּשֵׁיגִיעַ שְׁעָה רְבִיעִית יִקְבַּע סְעוּדָתוֹ; וְאִם הוּא תַלְמִיד חֶכֶם וְעוֹסֵק בְּלְמוּדוֹ, יִמְתִּין עַד שְׁעָה ו', וְלֹא יֵאָחַר יוֹתֵר דְּהוּי כְּזוֹרֵק אֶבֶן לַחֲמַת אִם לֹא טָעַם מִדֵּי בְּצַפְרָא.

אמירת דברים שבקדושה במרחץ

(י' א') אמר רב אדא בר אהבה: מתפלל אדם תפלתו בבית המרחץ.

מיתבי: הנכנס לבית המרחץ -

מקום שבני אדם עומדין לבושין, יש שם מקרא ותפלה, ואין צריך לומר שאילת שלום. ומניח תפילין, ואין צריך לומר שאינו חולץ.

מקום שבני אדם עומדים ערומים ולבושין, יש שם שאילת שלום, ואין שם מקרא ותפלה. ואינו חולץ תפילין, ואינו מניח לכתחילה.

מקום שבני אדם עומדין ערומים, אין שם שאילת שלום, ואין צריך לומר מקרא ותפלה. וחולץ תפילין ואין צריך לומר שאינו מניחין!

כי קאמר רב אדא בר אהבה, במרחץ שאין בו אדם.

והא א"ר יוסי בר חנינא: מרחץ שאמרו, אף על פי שאין בו אדם. בית הכסא שאמרו, אף על פי שאין בו צואה!

אלא: כי קאמר רב אדא, בחדתי.

והא מבעיא בעא ליה רבינא: הזמינו לבית הכסא מהו? יש זימון או אין זימון? ולא איפשיטא ליה; לאו הוא הדין למרחץ? לא, דילמא שאני בית הכסא דמאיס.

(י' ב') אין שם שאילת שלום. מסייע ליה לרב המנונא משמיה דעולא, דאמר: אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ, משום שנאמר: "וַיִּקְרָא לוֹ ה' שְׁלוֹם".

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

אלא מעתה, 'הימנותא' נמי אסור למימר בבית הכסא, דכתיב² "הַאֵל הַנְּאֻמָּן!" וכי תימא הכי נמי, והאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: שרי למימר 'הימנותא' בבית הכסא!
התם שם גופיה לא איקרי הכי דמתרגמינן אלהא מהימנא, הכא שם גופיה איקרי שלום, דכתיב "וַיִּקְרָא לוֹ ה' שְׁלוֹם".

שיטות הראשונים

הרהור בדברי תורה ואמירת הלכה בבית אמצעי במרחץ: כתב הר"ן, שבבית האמצעי הרהור מותר³. וכן אם נשאל על דבר הלכה אומר אסור או מותר. אבל אסור לומר עיקר הטעם⁴. וכן פסק הרמ"א⁵.
הזכרת כינויים במקומות מטונפים: דעת הרמב"ם ורבינו יונה, שכינויים כגון רחום וחנון, מותר להזכירם בבית הכסא⁶. והראב"ד כתב, לא מצאנו שם רחום, כי אם על הבורא, ואסור לאמרו בבית הכסא⁷. והשו"ע⁸ פסק כרמב"ם.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות קריאת שמע, סימן פד)

א. מִרְחָץ חָדָשׁ שֶׁלֹּא רָחְצוּ בוֹ, מִתֵּר לְקִרְוֹתָּ בּוֹ. וּבִישׁוֹן, בְּבֵית הַחֵיצוֹן שֶׁכָּל הָעוֹמְדִים שָׁם לְבוּשִׁים, מִתֵּר. וּבְאִמְצָעֵי, שֶׁקָּצַת הָעוֹמְדִים שָׁם לְבוּשִׁים וְקָצַת עֲרֻמִּים, יֵשׁ שָׁם שְׁאֵלַת שְׁלוֹם, אֲבָל לֹא קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה.
הגה: וּמִתֵּר לְהִרְהֵר שָׁם בְּדַבְרֵי תוֹרָה (ר"ן פ"ק דְּשַׁבַּת וּפְרָק כָּל הַצְּלָמִים)
וּבְפָנִימֵי, שֶׁכָּלֵם עוֹמְדִים שָׁם עֲרֻמִּים, אֶפְלוּ שְׁאֵלַת שְׁלוֹם אֲסוּר.
וְאֲסוּר לְעֲנוֹת אֶמֶן בְּבֵית הַמִּרְחָץ (ר"ן פ' כירה).

2. דברים, פרשת ואתחנן (ט,ז).

3. ואפילו נגד אנשים ערומים, דהרהור נגד ערוה אין איסור. משנ"ב (פד, ס"ק ה).

4. והכי מוכח בפרק כל הצלמים (מ"ד ב') בעובדא דמרחץ של אפרודיטי. ר"ן.

5. או"ח פד,א. וכתב המשנ"ב (ס"ק ג) יש אומרים דאפילו אם עכשיו כולם לבושים, או שאין שם אדם כלל, מכל מקום כיון דהבית מיוחד להיות בו ערומים ולבושים קצת דין מרחץ עליו. ויש מקילים בזה. עוד כתב המשנ"ב (ס"ק ד) בשם הט"ז, דבדיעבד אם בירך שם (או קרא ק"ש), אינו חוזר ומברך (או קורא), אם לא עמד נגד הערוה. מקורות - ר"ן (שבת ד ב ברי"ף, ד"ה מקום; עבודה זרה יט ב ברי"ף, ד"ה תנא כשיצא).

6. הרמב"ם לא הזכיר שאסור לומר שלום בבית המרחץ, ותמה הכס"מ, שהוא גמרא ערוכה בשבת (י ב')!

7. ורבינו יונה כתב (יז ב ברי"ף, ד"ה אבל) דאשכחן רחום וצדיק דכתיב (תהילים קיבד) "זָרַח בַּחֲשֵׁךְ אֹרֶךְ לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק", דלעיל מהאי קרא מיירי בצדיק והצלחתו. עיי"ש. וראה 'אבן האזל', שביאר שאין כוונת הראב"ד שרחום הוא שם משמות הבורא, שהא גמרא מפורשת בשבועות (ל"ה א') דאינו שם. וכן פסק הרמב"ם (הל' יסודי התורה ו), ולא השיגו הראב"ד. אלא שהשיגו כאן רק לדין לאומן בבית הכסא, ודימה כינויים אלו לדין הזכרת 'שלום'. עיי"ש.

8. או"ח פה,ב. וכתב המשנ"ב (ס"ק יא), שאם אומר הרחום ירחם עליך, אסור (כמו שאילת שלום). וכף החיים (ס"ק יב) כתב בשם אחרונים שדוקא אם אינו מכוין לשם ה' אלא לדבר של חול מותר. וכתב המשנ"ב (ס"ק י) שהראב"ד אוסר ברחום, ושכתב הב"ח שיש להחמיר, ושכן פסק הפרי חדש. ולענין איסור שאילת שלום במרחץ, כתב המשנ"ב (פד, ס"ק ו) שיש מתירים לקרות לחברו ששמו שלום, ובדברי סופרים הלך אחר המיקל וכן נוהגין, וירא שמים יש לו להחמיר, כי הרבה אחרונים אוסרים. עוד כתב המשנ"ב (פה, ס"ק יג, על מש"כ השו"ע שלהפריש מאיסור מותר), שאם נכנס הרהור עבירה בלב, מותר לחשוב בדברי תורה דהוה לאפרושי מאיסורא. מקורות - רמב"ם (הל' ק"ש גה).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

(או"ח, הלכות קריאת שמע, סימן פה)

ב. אפלו להרהר בדברי תורה, אסור בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הטנפת, והוא המקום שיש בו צואה ומי רגלים.
הגה: ואפלו הלכות המרחץ אסור ללמד במרחץ (ר"ן פ' כירה ובית יוסף בשם א"ח).

דברים של חל מתר לאמרם שם בלשון הקדש, וכן הפנויים כגון רחום, נאמן וכיוצא בו, מתר לאמרם שם. אבל השמות שאינם נמחקין, אסור להזכירם שם. ואם נזדמן לו שם להפריש מדבר האסור, מפריש, ואפלו בלשון הקדש ובעניני קדש.

הגה: ובמקום שמתר להרהר בדברי תורה מתר לפסק דין, ובלבד שלא יאמר טעמו של דבר (ר"ן פ"ק דשבת ופרק כל הצלמים).